

YASHIL INVESTITSİYALAR VA RESURS TEJAMKOR TEXNOLOGİYALAR ASOSIDA HUDUDLARNING EKOLOGIK- IQTISODIY IXTISOSLASHUVI SAMARADORLIGINI EKONOMETRIK BAHOLASH VA OPTIMALLASHTIRISH

Soliyev Ravshanbek Odilovich

Abu Rayhon Beruniy nomidagi
Urganch davlat universiteti
tadqiqotchisi

Annotatsiya

Tezisdagi hududlarning ekologik-iqtisodiy ixtisoslashuvini optimallashtirishda yashil investitsiyalar va resurs tejamkor texnologiyalarning iqtisodiy samaradorlikka ta'sirini baholashning nazariy-metodologik asoslari tadqiq etiladi. Yashil investitsiyalar, texnologik modernizatsiya, resurslar unumdorligi va hududiy qo'shilgan qiymat o'rtasidagi iqtisodiy bog'liqliklar asoslanadi. Hududiy geterogenlik va ekologik cheklovlarni hisobga oluvchi panel ekonometrik modellash tirish yondashuvi taklif etiladi. Tahlil Statistika agentligining 2016-2024-yillar hududiy ma'lumotlari asosida o'tkazilgan. Bu davrda respublika bo'yicha atmosferaga chiqarilgan ifloslantiruvchi moddalarning yalpi mahsulot birligiga nisbati 3,47 dan 0,56 tonna/mlrd so'mga pasaygani, Toshkent viloyatida esa bu ko'rsatkich 3,07 tonna/mlrd so'm bilan eng yuqori darajada qolgani, Navoiy viloyatida yalpi hududiy mahsulot nominal ifodada 10,24 barobar oshgani aniqlangan. Investitsiyalarning bevosita hamda texnologik yangilanish orqali shakllanadigan bilvosita ta'sirlarini baholash, ekologik yuklamani kamaytirish va hududiy ixtisoslashuvning iqtisodiy natijadorligini oshirishga qaratilgan ustuvor yo'nalishlar aniqlanadi.

Kalit so'zlar: mintaqaviy iqtisodiyot, ekologik-iqtisodiy ixtisoslashuv, yashil investitsiyalar, resurs tejamkor texnologiyalar, iqtisodiy samaradorlik, texnologik modernizatsiya, ekologik yuklama, resurslar unumdorligi, panel ekonometrika, hududiy qo'shilgan qiymat.

Аннотация

В тезисе исследуются теоретико-методологические основы оценки влияния зелёных инвестиций и ресурсосберегающих технологий на экономическую эффективность при оптимизации эколого-экономической специализации регионов. Обосновываются экономические взаимосвязи между зелёными инвестициями, технологической модернизацией, производительностью ресурсов и региональной добавленной стоимостью. Предложен подход панельного эконометрического моделирования, учитывающий региональную гетерогенность и экологические ограничения. Анализ проведён по региональным данным Агентства статистики за 2016-2024 годы. Установлено, что за этот период отношение выбросов загрязняющих веществ в атмосферу к валовому продукту по республике снизилось с 3,47 до 0,56 т/млрд сумов, а в Ташкентской области этот показатель остался наиболее высоким - 3,07 т/млрд сумов, а валовой региональный продукт Навоийской области в номинальном

выражении вырос в 10,24 раза. Определены приоритетные направления оценки прямого и косвенного, через технологическое обновление, влияния инвестиций, снижения экологической нагрузки и повышения экономической результативности территориальной специализации.

Ключевые слова: региональная экономика, эколого-экономическая специализация, зелёные инвестиции, ресурсосберегающие технологии, экономическая эффективность, технологическая модернизация, экологическая нагрузка, производительность ресурсов, панельная эконометрика, региональная добавленная стоимость.

Abstract

The thesis examines the theoretical and methodological foundations for assessing the impact of green investments and resource-saving technologies on economic efficiency in optimizing the ecological and economic specialization of regions. The economic links between green investments, technological modernization, resource productivity and regional value added are substantiated. A panel econometric modelling approach that accounts for regional heterogeneity and environmental constraints is proposed. The analysis was based on regional data of the Statistics Agency for 2016-2024. Over this period, the ratio of air pollutant emissions to gross product in the republic fell from 3.47 to 0.56 tonnes per UZS billion, while Tashkent region remained the highest at 3.07 tonnes per UZS billion and the gross regional product of Navoi region grew 10.24 times in nominal terms. Priority directions are identified for assessing the direct and indirect effects of investments, reducing environmental load and improving the economic performance of regional specialization.

Keywords: regional economy, ecological and economic specialization, green investments, resource-saving technologies, economic efficiency, technological modernization, environmental load, resource productivity, panel econometrics, regional value added.

KIRISH

Jahon iqtisodiyotida mintaqalarning ekologik-iqtisodiy ixtisoslashuvini optimallashtirish yashil investitsiyalarni kengaytirish, resurs tejankor texnologiyalarni joriy etish va iqtisodiy o'sishning ekologik yuklamasini kamaytirish bilan uzviy bog'liq. Hududlarning ishlab chiqarish tarkibi, investitsion salohiyati va texnologik rivojlanishidagi tafovutlar yashil transformatsiyaning iqtisodiy natijadorligiga turlicha ta'sir ko'rsatadi. UNEPning Global Resources Outlook 2024 hisobotida 1970-yildan buyon global material resurslar qazib olish hajmi uch barobardan ziyod oshgani qayd etilgan [4]. OECDning Environment at a Glance Indicators ma'lumotlar tizimida iqtisodiy rivojlanish resurslar unumdorligi, ekologik yuklama va yashil o'sish ko'rsatkichlari bilan bog'liq holda baholanadi [2]. Ushbu xulosalar yashil investitsiyalarning iqtisodiy qaytimini ishlab chiqarish hajmi bilan cheklamasdan, resurslar unumdorligi va ekologik natijadorlikdagi o'zgarishlar orqali aniqlash zarurligini ko'rsatadi.

O'zbekistonda hududlarning ekologik-iqtisodiy ixtisoslashuvini rivojlantirish iqtisodiyotning yashil transformatsiyasi, investitsiya resurslaridan samarali foydalanish va ishlab chiqarishni texnologik modernizatsiyalash bilan bog'liq. 2019-2030-yillar davrida yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasida yalpi ichki mahsulot birligiga to'g'ri keladigan issiqxona gazlari chiqarilishini 2010-yil darajasidan 10 foizga qisqartirish majburiyati qayd etilgan [6]. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 30-yanvardagi PF-16-son Farmonida resurs tejamkorligini oshirish, qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishni kengaytirish va ekologik barqarorlikni ta'minlash vazifalari belgilangan [5]. OECDning yashil o'sish indikatorlari tizimida resurslar unumdorligi, tabiiy aktivlar holati, ekologik turmush sifati va iqtisodiy imkoniyatlar asosiy baholash yo'nalishlari sifatida ajratilgan [1]. Ushbu yondashuvlar yashil investitsiyalarni hududlarning tarmoq ixtisoslashuvi va ekologik ehtiyojlariga mos yo'naltirish, texnologik yangilanishning iqtisodiy samaradorlikka ta'sirini aniqlash zarurligini asoslaydi.

Hududiy ekologik-iqtisodiy ixtisoslashuvni optimallashtirishdagi asosiy ilmiy muammo yashil investitsiyalar va resurs tejamkor texnologiyalarning iqtisodiy samaradorlikka bevosita hamda bilvosita ta'sirlarini miqdoriy baholash bilan belgilanadi. UNEPning 2024-yilgi hisobotida resurslarni qazib olish va qayta ishlash jarayonlari global issiqxona gazlari emissiyasining 55 foizdan ortig'i bilan bog'liqligi ko'rsatilgan [4]. Ushbu holat investitsiyalarning iqtisodiy natijadorligini ekologik cheklovlar bilan uyg'unlashtirish zarurligini kuchaytiradi. Tadqiqotning maqsadi yashil investitsiyalar, resurs tejamkor texnologiyalar va hududiy iqtisodiy samaradorlik o'rtasidagi bog'liqliklarni panel ekonometrik modellar asosida baholash hamda ekologik-iqtisodiy ixtisoslashuvni optimallashtirishning metodologik yondashuvini takomillashtirishdan iborat. Bunda hududiy geterogenlik, investitsiyalarning kechikkan ta'siri va endogenlik omillarini hisobga olish ilmiy natijalarning ishonchliligini ta'minlashning muhim sharti hisoblanadi.

ASOSIY QISM

Yashil investitsiyalar va resurs tejamkor texnologiyalarning iqtisodiy samaradorligi hududlarning ishlab chiqarish tarkibi, texnologik darajasi va ekologik yuklamasiga bog'liq holda turlicha namoyon bo'ladi. M. Porter va C. van der Linde to'g'ri tashkil etilgan ekologik talablar korxonalarni innovatsiyalarga undab, resurslardan foydalanish samaradorligini va raqobatbardoshlikni oshirishi mumkinligini asoslagan [3]. Investitsiyalar ta'sirini baholashdan oldin hududlarning iqtisodiy rivojlanish dinamikasini qiyoslash zarur (1-jadval).

2016-2024-yillarda O'zbekiston Respublikasi hududlarida yalpi hududiy mahsulotning nominal hajmi sezilarli darajada oshgan bo'lib, iqtisodiy rivojlanish sur'atlari mintaqalar kesimida turlicha shakllangan. Respublika yalpi ichki mahsuloti 290 213,4 mlrd so'mdan 1 535 431,7 mlrd so'mga yetib, 5,29 barobar ko'paygan [7]. Hududlar kesimida Navoiy viloyatida ushbu ko'rsatkich 12 739,3 mlrd so'mdan 130 439,5 mlrd so'mga yetib, 10,24 barobar, Toshkent viloyatida 26 724,2 mlrd so'mdan 151 251,8 mlrd so'mga yetib, 5,66 barobar oshgan. Namangan viloyatida yalpi hududiy mahsulot 15 062,1 mlrd so'mdan 71 869,1 mlrd so'mga ko'payib, 4,77 barobar o'sishni

tashkil etgan. 2024-yilda Toshkent shahrining respublika iqtisodiyotidagi ulushi 19,73 foiz, Toshkent viloyatining ulushi 9,85 foiz, Navoiy viloyatining ulushi 8,50 foiz va Namangan viloyatining ulushi 4,68 foizga teng bo'lgan. Ushbu ko'rsatkichlar iqtisodiy faoliyatning hududiy konsentratsiyasi va nominal o'sish intensivligida sezilarli tafovutlar mavjudligini ko'rsatadi. Biroq yalpi hududiy mahsulotning joriy narxlardagi o'sishi real iqtisodiy samaradorlik yoki ekologik barqarorlik darajasining oshganini bevosita anglatmaydi.

1-jadval

O'zbekiston Respublikasi hududlarida yalpi hududiy mahsulot dinamikasi (joriy narxlarda, mlrd so'm)¹

Hududlar	2016-yil	2020-yil	2024-yil	O'sish 2024/2016, barobar	2024-yil ulushi, foizda
Qoraqalpog'iston R.	10 524,5	26 136,6	46 299,8	4,40	3,02
Andijon	18 376,6	44 097,9	93 026,3	5,06	6,06
Buxoro	16 594,9	36 621,6	73 434,1	4,43	4,78
Jizzax	8 719,4	20 871,6	43 545,9	4,99	2,84
Qashqadaryo	23 743,4	42 298,6	83 950,0	3,54	5,47
Navoiy	12 739,3	60 326,4	130 439,5	10,24	8,50
Namangan	15 062,1	34 169,1	71 869,1	4,77	4,68
Samarqand	25 429,8	49 635,9	103 882,7	4,09	6,77
Surxondaryo	13 878,7	28 533,6	56 553,9	4,07	3,68
Sirdaryo	6 802,1	14 676,8	28 655,5	4,21	1,87
Toshkent viloyati	26 724,2	74 685,6	151 251,8	5,66	9,85
Farg'ona	21 206,6	45 653,1	93 605,7	4,41	6,10
Xorazm	11 568,7	24 668,3	53 640,0	4,64	3,49
Toshkent shahri	42 307,8	111 465,3	302 878,5	7,16	19,73
O'zbekiston	290 213,4	705 076,5	1 535 431,7	5,29	100,00

Hududlarning iqtisodiy rivojlanish dinamikasidagi tafovutlar ekologik-iqtisodiy ixtisoslashuv samaradorligini baholashda ishlab chiqarish tarkibi, tabiiy resurslardan foydalanish intensivligi va ekologik yuklamani o'zaro bog'liq holda hisobga olish zarurligini ko'rsatadi. Xususan, sanoat ishlab chiqarishi yuqori darajada rivojlangan mintaqalarda qo'shilgan qiymatning ortishi energiya va material resurslariga talab hamda ekologik bosimning kuchayishi bilan birga kechishi mumkin. Biroq iqtisodiy faoliyat ko'lamining kengayishi ekologik yuklamaning mutanosib ortishini anglatmaydi, chunki ishlab chiqarish texnologiyalari, energiya samaradorligi va tarmoq tarkibidagi o'zgarishlar ushbu bog'liqlikni belgilaydi. Demak, mintaqalarning ekologik-iqtisodiy ixtisoslashuvini baholashda real qo'shilgan qiymatning resurs sarfi va atmosferaga chiqarilgan ifloslantiruvchi moddalar hajmiga nisbati, tarmoqlar bo'yicha ixtisoslashuv koeffitsiyentlari hamda ekologik intensivlik ko'rsatkichlarini qo'llash maqsadga muvofiq. Emissiya intensivligi yalpi hududiy mahsulotning har bir mlrd so'miga to'g'ri keladigan ifloslantiruvchi moddalar hajmi sifatida hisoblandi (2-jadval).

¹ Manba: O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi, Statistika axborot-tahlil tizimi (SIAT), 1.01.03.0001 ko'rsatkichi asosida muallif hisob-kitoblari; 2024-yil - dastlabki ma'lumot.

2-jadval
O'zbekiston Respublikasi hududlarida ekologik-iqtisodiy ixtisoslashuv samaradorligini baholashning qiyosiy ko'rsatkichlari¹

Hududlar	Emissiya 2016-yil, ming t	Emissiya 2024-yil, ming t	Emissiya o'zgarishi, foizda	Emissiya intensivligi 2016-yil, t/mlrd so'm	Emissiya intensivligi 2024-yil, t/mlrd so'm
Qoraqalpog'iston R.	30,6	10,5	-65,7	2,91	0,23
Andijon	36,7	32,6	-11,2	2,00	0,35
Buxoro	58,5	35,4	-39,5	3,53	0,48
Jizzax	63,4	33,1	-47,8	7,27	0,76
Qashqadaryo	167,9	88,6	-47,2	7,07	1,06
Navoiy	57,4	39,2	-31,7	4,51	0,30
Namangan	15,8	4,4	-72,2	1,05	0,06
Samarqand	51,6	47,4	-8,1	2,03	0,46
Surxondaryo	3,2	10,8	+237,5	0,23	0,19
Sirdaryo	68,9	42,5	-38,3	10,13	1,48
Toshkent viloyati	318,7	465,0	+45,9	11,93	3,07
Farg'ona	103,2	26,2	-74,6	4,87	0,28
Xorazm	5,2	9,9	+90,4	0,45	0,18
Toshkent shahri	27,1	21,1	-22,1	0,64	0,07
O'zbekiston	1 008,2	866,7	-14,0	3,47	0,56

2016-2024-yillarda O'zbekiston hududlarida iqtisodiy rivojlanish va ekologik yuklama o'rtasidagi nisbat sezilarli darajada farqlangan. Respublika bo'yicha statsionar manbalardan atmosferaga chiqarilgan ifloslantiruvchi moddalar hajmi 1 008,2 ming tonnadan 866,7 ming tonnaga kamayib, 14,0 foizga qisqargan [7]. Shu davrda emissiya intensivligi joriy narxlardagi yalpi mahsulotga nisbatan 3,47 tonnadan 0,56 tonnaga kamaygan. Hududlar kesimida 2024-yilda emissiya intensivligi Toshkent viloyatida 3,07 tonna, Sirdaryo viloyatida 1,48 tonna va Qashqadaryo viloyatida 1,06 tonnani tashkil etgan. Namangan viloyatida esa ushbu ko'rsatkich 2016-yildagi 1,05 tonnadan 2024-yilda 0,06 tonnaga pasaygan, viloyatda atmosferaga chiqarilgan ifloslantiruvchi moddalar hajmi 72,2 foizga qisqargan. Ushbu natijalar hududlarning iqtisodiy faoliyat miqyosi va statsionar manbalardan shakllanadigan ekologik yuklamasi o'rtasida sezilarli tafovutlar mavjudligini ko'rsatadi. Biroq nominal yalpi hududiy mahsulot asosida hisoblangan emissiya intensivligining pasayishi real ekologik samaradorlik oshganini mustaqil tasdiqlamaydi.

Hududlararo ekologik-iqtisodiy tafovutlar mintaqalarning ishlab chiqarish ixtisoslashuvi, tarmoq tarkibi va ekologik boshqaruv mexanizmlarini kompleks baholash zarurligini asoslaydi. Xususan, yuqori emissiya intensivligiga ega hududlarda ishlab chiqarish texnologiyalarining ekologik natijadorligini oshirish, energiya va material resurslari sarfini optimallashtirish hamda chiqindilarni kamaytirishga yo'naltirilgan investitsiyalarni iqtisodiy rag'batlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Emissiya intensivligi nisbatan past hududlarda esa mavjud natijalarni

¹ Manba: Statistika axborot-tahlil tizimi (SIAT), 3.02.02.0001 (atmosferaga chiqarilgan ifloslantiruvchi moddalar) va 1.01.03.0001 (yalpi ichki (hududiy) mahsulot, joriy narxlarda) ko'rsatkichlari asosida muallif hisob-kitoblari.

barqarorlashtirish, ekologik innovatsiyalarni kengaytirish va ishlab chiqarish tarkibidagi o'zgarishlarning uzoq muddatli ekologik oqibatlarini monitoring qilish maqsadga muvofiq.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mintaqalarning ekologik-iqtisodiy ixtisoslashuvi samaradorligini baholash iqtisodiy rivojlanish natijalarini tabiiy resurslardan foydalanish va ekologik yuklama bilan o'zaro bog'liq holda tadqiq etishni talab qiladi. 2016-2024-yillarda O'zbekiston yalpi ichki mahsulotining nominal hajmi 5,29 barobar oshgan, Navoiy viloyatida yalpi hududiy mahsulot 10,24 barobar, Toshkent viloyatida 5,66 barobar va Namangan viloyatida 4,77 barobar ko'paygan. Shu davrda respublika bo'yicha atmosferaga chiqarilgan ifloslantiruvchi moddalar hajmi 14,0 foizga kamaygan, emissiya intensivligi esa 3,47 dan 0,56 tonna/mlrd so'mga pasaygan. Ushbu natijalar iqtisodiy faoliyatning kengayishi va ekologik yuklama dinamikasi o'zaro bir xil sur'atlarda shakllanmaganini ko'rsatadi. Tadqiqotda samaradorlik modellarining empirik koeffitsiyentlari hisoblanmagani uchun hududlar bo'yicha yakuniy reyting keyingi bosqichda shakllantiriladi. Tadqiqot natijalari asosida quyidagi takliflar ilgari suriladi:

1) hududiy iqtisodiy rivojlanish samaradorligini baholashda real qo'shilgan qiymat, resurslar unumdorligi va ekologik intensivlikni birlashtiruvchi ko'p mezonli indikatorlar tizimini joriy etish, bunda ishlab chiqarish tarkibi va tabiiy-iqtisodiy sharoitlarning hududlararo farqlarini nazorat qilish;

2) lokatsiya koeffitsiyenti, real qo'shilgan qiymat, resurslar unumdorligi va ekologik yuklama ko'rsatkichlarini integratsiyalashgan metodologik tizimda qo'llash, bunda tarmoq ixtisoslashuvi iqtisodiy faoliyatning nisbiy konsentratsiyasini, ekologik intensivlik esa iqtisodiy qiymat birligiga to'g'ri keladigan ekologik bosimni ifodalaydi;

3) nomaqbul ekologik natijalarni hisobga oluvchi DEA modeli va ko'p mezonli integral baholash usullarini uyg'unlashtirib, hududlarning iqtisodiy natijadorligi bilan ekologik cheklavlari o'rtasidagi farqlarni aniqlash;

4) 2016-2024-yillar bo'yicha tarmoqlar kesimidagi real qo'shilgan qiymat, energiya va material resurslari sarfi, atmosfera emissiyalari hamda ekologik xarajatlarni qamrab oluvchi hududiy panel ma'lumotlar bazasini yaratish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. OECD. (2017). Green Growth Indicators 2017. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264268586-en>

2. OECD. (2023). Environment at a Glance Indicators. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/ac4b8b89-en>

3. Porter, M. E., & van der Linde, C. (1995). Toward a new conception of the environment-competitiveness relationship. Journal of Economic Perspectives, 9(4), 97-118. <https://doi.org/10.1257/jep.9.4.97>

4. UNEP, International Resource Panel. (2024). Global Resources Outlook 2024: Bend the trend - Pathways to a liveable planet as resource use spikes. Nairobi: United Nations Environment Programme. <https://www.unep.org/resources/Global-Resource-Outlook-2024>

5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 30-yanvar PF-16-son "«O'zbekiston - 2030» strategiyasini «Atrof-muhitni asrash va "yashil" iqtisodiyot» yilida amalga oshirishga oid davlat dasturi to'g'risida"gi Farmoni. <https://lex.uz/docs/7369745>

6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 4-oktyabr PQ-4477-son "2019-2030-yillar davrida O'zbekiston Respublikasining «yashil» iqtisodiyotga o'tish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Qarori. <https://lex.uz/docs/4539502>

7. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi. Statistika axborot-tahlil tizimi (SIAT): yalpi ichki (hududiy) mahsulot hajmi (1.01.03.0001) va atmosferaga chiqarilgan ifloslantiruvchi moddalar (3.02.02.0001) ko'rsatkichlari. <https://siat.stat.uz>

Marketing

ilmiy, amaliy va ommabop jurnali

Muharrir:

Ingliz tili muharriri:

Rus tili muharriri:

Musahhih:

Sahifalovchi va dizaynerlar:

Xakimov Ziyodulla Axmadovich

Tursunov Boburjon Ortiqmirzayevich

Kaxramonov Xurshidjon Shuxrat o'g'li

Karimova Shirin Zoxid qizi

Sadikov Shoxrux Shuxratovich

Abidjonov Nodirbek Odijon o'g'li

2025-YIL, 16- OKTABR, MAXSUS-SON, I-II-III-SHO'BALAR

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelavermasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga murojaat qilish mumkin. Ilmiy maqola, ommabop maqola, reklama, hikoya va boshqa ilmiy-ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

Elektron pochta:

info@marketingjournal.uz

Bot:

[@marketinjournalbot](https://t.me/@marketinjournalbot)

Tel.:

+998977838464, +998939266610

Jurnalning rasmiy sayti: <https://marketingjournal.uz>

Marketing jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2024-yil 04-oktabrdagi 332/5 sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali 2024-yil 15-martdan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **C-5669517** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan. **Litsenziya raqami: №240874**

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnalining xalqaro darajasi: **9710**. ГОСТ 7.56-2002 " Seriyali nashrlarning xalqaro standart raqamlanishi" davlatlato standartlari talablari. **Berilgan ISSN tartib raqami: 3060-4621**